

OPOZIȚIA ÎN PARLAMENTUL INTERBELIC

...Impresionat de erudiția istorică, politică, diplomatică, juridică, economică, financiară, literară a liderului P.N.L. I.Gh. Duca, afirmând recunoașterea unanimă a competenței, talentului oratoric, stilului său în discursurile, replicile, intervențiile parlamentare (de pe banca ministerială sau din opoziție), un gazetar contemporan l-a întrebat când și cum și-a însușit o atitudine completă culturală? Fără a nega meritele școlii și bibliotecii, Duca i-a mărturisit că... a citit și recitat, pagină cu pagină, Dezbaterile parlamentare, de la zămislirea instituției la zi, dând o atenție deosebită opiniilor opoziției.

Ca istoric profesionist, afirm că studiarea Dezbaterilor parlamentare din interbelic mi-a dat sentimentul înțării în autenticul laborator istoric al epocii, oferindu-mi răspunsuri — ca nici o altă documentare arhivistică sau bibliografică — la multe din întrebările privind realizările, eșecurile, meritele, erorile, vinovățiile, cauzalitățile, episoadele prin care „generația Marii Uniri” a marcat destinul României întregite.

Atacat, în epocă, de exponenții curenților antidemocratice, pro-dictatoriale — în deosebi de extremele de „stînga” și „dreapta”, comunistii și gardiștii contestându-i legitimitatea, eficiența și rolul —; calomniat, falsificat, distrus de totalitarismul comunist al partidului „unic” în prima „etapă” a revoluției „populare” (1945—1948) cu eticheta de „stilp” al „pseudo-democrației burgheze”, „basteion” al „fascismului” României „imperialiste” — parlamentul pluripartidist interbelic și-a îndeplinit cu remarcabilă abnegație funcțiile legislative ce i-au revenit: a elaborat Constituția care a consacrat victoria deplină a revoluției democratice din România, prin desăvîșirea unității naționale de stat, prin introducerea votului universal și improprietății fărâșilor; a unificat și dezvoltat întregul eșafodaj legislativ (economic, financiar, administrativ, juridic, militar, cultural, de învățămînt ș.a.) contribuind la consolidarea organică a cadrului instituțional cerut de normala funcționare a vieții de stat și a societății.

Parlamentul a avut, desigur, defectele și scăderile sale. N-au fost cu mult mai grave decât ale parlamentelor de o mai veche tradiție. Ele nu s-au datorat, în nici un caz, principiilor și rolului care i-au reglementat existența, ci imperfecțiunilor specifice începutului de regim bazat pe exercițiul votului univer-

Dr. LIVIA DANDARA

(Continuare în pag. a 7-a)

7

evenimentul

Opoziția în parlamentul interbelic

(Urmare din pagina a 6-a)

sal. Constituția din 1923, consacrand separarea puterilor în stat, nu conținea prevederi explicite privind locul partidelor politice în mecanismele guvernării. Stimulind suveranitatea poporului, drepturile și libertățile cetățenești, ea indica implicit calea exercitării acestor drepturi (în materie legislativă), prin reprezentarea partidistă, în pas cu practicile constituționale moderne. Legea electorală, reglementele de funcționare ale celor două Camere (deputați și senatori), au instituționalizat alegerile pe liste de partid. Îngăduind și alegerea unor deputați „independenți”, reglementînd existența unor „senatori de drept” (lideri cu veche experiență guvernamentală sau parlamentară; militari cu merite deosebite; conducători ai cultelor; personalități academice, științifice, culturale, universitare; reprezentanți ai Camerelor profesionale) compoziția democratică a parlamentului era substanțial îmbogățită, întărind și diversificînd opoziția.

Amintesc doar cîteva străluciți parlamentari, exponenți ai partidelor politice din sistemul de partide existente: P.N.L., P.N.T., P.N.D., P. Conservator, P.N.A., P.R.T., P.S.D.R., P.T., ș.a., ș.a. C.I.G. Brătianu, Nicolae Iorga, Iuliu Maniu, Vintilă Brătianu, Alex. Vaida Volevod, I. Gh. Duca, Alex. Averescu, Iosif Jumanca, G.G. Mironescu, Ion Mihalache, Dimitrie Gusti, A.C. Cuza, Nicolae Lupu, Grigore Iulian, Constantin Stere, Virgil Madgearu, Petre Andrei, Victor Iamandi, Armand Călinescu, Octavian Goga, Victor Slăvescu, Grigore Gafencu, Ion Petrovici, Pamfil Șeicaru, Gheorghe Brătianu, C. Rădulescu-Motru, Ion Nistor, Gh. Grigorovici ș.a., ș.a. Precizez imediat: aportul lor a fost remarcabil, chiar erau „purători de cuvînt” ai majorității parlamentare, asigurînd îndeplinirea, stabilitatea și credibilitatea guvernării. În cealaltă ipoteză, de „opozanți”, contribuția lor apare mai fecundă, contribuind atât la corectarea și controlul „majorității” și guvernului, cît și la perfecționarea propriilor doctrine și programe de guvernare, în

perspectiva proximei confruntări electorale. Pentru a da doar un exemplu, uneori mult mai greu a cîntărit cuvîntul „opozanților” Iorga, Brătianu, Maniu, Duca, în balanța tuturor legislaturilor, decît postura lor ministerială.

În interbelic, opoziția și-a manifestat plinar rolul de critic și regulator al guvernării.

Pentru perioada celor 20 de ani de existență, ar fi trebuit să se deruleze 5—6 convocări electorale, cărora să le fi corespuns tot atîtea legislaturi și guvernări. Greutatea blamului opoziției cît și imposibilitatea morală a cramponării la guvernare a unui partid (care își încălca angajamentele electorale sau își demonstra incapacitatea) a determinat convocarea a 11 alegeri parlamentare, cărora le-au corespuns tot atîtea schimbări de guvern.

Dogma comunistă de respingere ipocrită a virtuților democratice parlamentare, istoriografia „marxistă” aservită susținerii monopartidismului, „politologia” răsărită acum din „vidul” de educație politică, abordează parlamentul pluripartidist în mod vădit denaturat și conjuncturist, minimalizînd sau calomniînd mai ales rolul partidelor istorice și al personalităților care l-au slujit cu strălucire și devotament.

Parlamentul democratic și cel ce au avut privilegiul să-l onoreze (pe băncile „majorității” sau ale „opozității”) au reprezentat o instituție viabilă, valoroasă, viitoare, oferind un autentic și perfect manual al democrației, pluralismului, eticii politice, conduitei civice și, nu în ultimul rînd, al culturii românești.

Nu „Trahanachii”, „Tipăteștii”, „Brînzovenesții”, „Cățavencii” au pus bazele legislativ-democratice ale României moderne (deși, nici ei n-au lipsit din scena politică). Numele multor parlamentari, cuvîntul și conștiința lor patriotică, competența lor în arta legiferării și guvernării, au intrat în cartea de aur a spiritualității românești. Atîta doar că, timp de aproape jumătate de secol, „biblioteca” a fost interzisă, iar mulți din ei și-au găsit sfîrșitul în închisorile comuniste.

Evenimentul, II, 45, 9-16 noie '91